

DET KONGELIGE BARNE-, LIKESTILLINGS-
OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Prop. 8 L

(2011–2012)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i kontantstøtteloven

*Tilråding fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet 4. november 2011,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet legger med dette fram forslag til endringer i lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre (kontantstøtteloven). Forslaget innebærer avvikling av kontantstøtten for toåringene og forenkling av satsstrukturen for ettåringene. Endringene er en styrking og målretting av kontantstøtten for ettåringene.

Forslagene ble fremmet i Prop. 1 S (2011-2012) Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Denne proposisjonen inneholder de nødvendige lovendringene for gjennomføring av budsjettforslaget.

2 Bakgrunn

I Prop. 1 S (2011-2012) Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet er det foreslått endringer i kontantstøtteordningen. Det er foreslått å avvikle kontantstøtten for toåringene. For ettåringene foreslår regjeringen at graderingsreglene endres ved at man går fra fem til to satser. Videre er det foreslått å aldersdifferensiere satsene slik at de yngste ettåringene (13-18 måneder) får utbetalt 5 000 kroner per måned i full kontantstøtte mens det for de eldste ettåringene (19-23 måneder) blir utbetalt 3 303 kroner per måned (gjeldende sats). Det er foreslått at endringene skal tre i kraft 1. august 2012.

3 Gjeldende rett

Kontantstøtte er et alternativ og supplement til bruk av barnehage for ett- og toåringene. Rett til kontantstøtte er derfor knyttet opp til om barnet har barnehageplass og eventuelt hvor lang den avtalte oppholdstiden i barnehage er.

Kontantstøtte gis for barn mellom ett og tre år, jf. kontantstøtteloven § 2. Kontantstøtte ytes fra og med kalendermåneden etter at barnet fyller ett år til og med kalendermåneden før barnet fyller tre år, se kontantstøtteloven § 8.

Adopterte barn vil ofte være eldre enn ett år når foreldrepengerperioden er avsluttet. For disse kan kontantstøtte utbetales fra og med kalendermåneden etter at stønadperioden for fulle foreldrepenger etter § 14-9 andre ledd i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) er utløpt. For barn adoptert 1. juli 2011 eller senere er stønadperioden med full sats 44 uker. Kontantstøtte kan gis i 23 måneder, selv om barnet er fylt tre år. Det er en forutsetning at barnet er under opplæringspliktig alder. Det vises til kontantstøtteloven § 10.

Hvis barnet ikke har plass i barnehage, gis det full kontantstøtte. Har barnet deltidsplass i barnehage, gis det kontantstøtte med 20, 40, 60 eller 80 prosent av full kontantstøtte. Er den avtalte oppholdstiden i barnehage på 33 timer eller mer per uke, har familien ikke rett til kontantstøtte. Satsstrukturen går fram av kontantstøtteloven § 7.

4 Departementets vurderinger og forslag

4.1 Avvikling av kontantstøtten for toåringer

Likestilling mellom kvinner og menn i familie-, arbeids- og samfunnsliv er et sentralt mål for regjeringen. En forutsetning for å nå målet er at det legges til rette for at både kvinner og menn kan kombinere arbeid med omsorg for små barn. Gode permisjonsordninger, rett til å være hjemme med syke barn og gode barnehager er her de viktigste virkemidlene.

Kontantstøtten kan bidra til at kvinner trekker seg ut av arbeidslivet. Når kontantstøtten varer helt til barnet fyller tre år, kan perioden utenfor yrkeslivet bli langvarig, i alle fall hvis kvinnen får flere barn. Flere offentlige utvalg (blant annet NOU 2009: 10 Fordelingsutvalget, NOU 2011: 7 Velferd og migrasjon og NOU 2011: 14 Bedre integrering) har anbefalt å fase ut/avvikle kontantstøtten. Utvalgene viser til at kontantstøtten kan bidra til at kvinner deltar mindre i yrkeslivet enn de ellers ville gjort og at barn ikke kommer i barnehage. Dette er uheldig av hensyn til likestilling og integrering.

En forutsetning for at både mødre og fedre skal kunne delta i yrkeslivet i småbarnsfasen er at det finnes et godt utbygd barnehagetilbud. Det er innført rett til barnehageplass. Barn som fyller ett år innen utgangen av august, og som har søkt innen fristen for hovedopptaket, har rett til barnehageplass fra august samme år. Barn som fyller ett år fra og med september, har rett til plass fra august påfølgende år. Alle barn vil altså ha fått rett til barnehageplass innen de fyller to år.

Regjeringen foreslår på denne bakgrunn å avvikle kontantstøtten for toåringer. Det vises også til omtale av forslaget i Prop. 1 S (2011-2012) Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Kontantstøtten utbetales i dag fra og med kalendermåneden etter at barnet fyller ett år til og med kalendermåneden før barnet fyller tre år. Stønadsperioden er dermed på maksimalt 23 måneder. Når kontantstøtten avvikles for toåringene, vil kontantstøtten bli utbetalt til og med måneden før barnet fyller to år, det vil si i maksimalt elleve måneder. Kontantstøtten blir dermed en ordning for ettåringer. Den vil for mange familier fungere som en ordning for tiden mellom foreldrepengeperioden og barnehagestart.

Også for adopterte barn er stønadsperioden maksimalt 23 måneder. For disse barna utbetales

kontantstøtte fra og med kalendermåneden etter at stønadsperioden for fulle foreldrepenger er utløpt, det vil si 44 uker etter omsorgsovertakelsen. Da kontantstøtten ble innført, var det samme aldersgrense for adopterte barn som for andre. Kontantstøtten ble altså stanset da barnet fylte tre år. I 2005 ble dette endret etter forslag i Ot.prp. nr. 98 (2004-2005) slik at adoptivbarn nå kan få kontantstøtte i 23 måneder, selv om barnet er over tre år. Begrunnelsen for endringen var at adoptivfamilier skulle kunne nyte godt av kontantstøtte i en like lang periode som alle andre familier. Etter omleggingen av kontantstøtteordningen faller kontantstøtten bort når barnet fyller to år; et tidspunkt når alle barn har fått rett til barnehageplass. Det kunne tale for at den generelle aldersgrensen for rett til kontantstøtte også skal gjelde for adopterte barn. På den annen side må også disse familiene forholde seg til at kommunene bare plikter å ha ett hovedopptak i året. Familien er ikke sikret å få plass før i august. Dersom foreldrepengeperioden for eksempel avsluttes i februar, vil familien måtte vente noen måneder på barnehageplass. Departementet foreslår derfor at stønadsperioden også for adopterte barn skal være maksimalt elleve måneder, forutsatt at barnet er under skolealder. Som i dag vil kontantstøtten bli utbetalt fra kalendermåneden etter at stønadsperioden for fulle foreldrepenger er utløpt.

I Prop. 1 S (2011-2012) Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet er det foreslått aldersdifferensierte satser for ettåringene. Det er foreslått at barn i alderen 13-18 måneder skal få 5 000 kroner i full kontantstøtte per måned. Barn i alderen 19-23 måneder skal få 3 303 kroner. Det er i regjeringens budsjettopplegg lagt til grunn at også adoptivbarn i de første seks månedene etter at stønadsperioden for fulle foreldrepenger er utløpt skal få den høyeste satsen og de siste fem månedene den lavere satsen.

Departementet foreslår, med henvisning til budsjettforslaget, at kontantstøtteleven endres slik at kontantstøtten fjernes for toåringene og at kontantstøtte maksimalt kan utbetales i elleve måneder per stønadstilfelle.

4.2 Forenkling av satsstrukturen for ettåringer

Kontantstøttens størrelse er avhengig av om barnet har plass i barnehage og hvor mange timer i uken den avtalte oppholdstiden utgjør. Hvis barnet ikke har barnehageplass, gis det full kontantstøtte. Har barnet deltids plass, gis det delvis kontantstøtte med henholdsvis 20, 40, 60 eller 80 pro-

sent av full kontantstøtte. Dersom den avtalte oppholdstiden er på 33 timer eller mer per uke, gis det ingen kontantstøtte.

Da kontantstøtten ble innført i 1998, var det fire satser for kontantstøtte. Dagens satsstruktur med fem satser ble innført i august 1999. Den ble tilpasset satsstrukturen for det øremerkede statstilskuddet til barnehager som ble utmålt etter de samme timetallsintervaller som dagens kontantstøttesatser. Etter at driftstilskuddet ble innlemmet i rammetilskuddet til kommunene er det mindre grunn til å beholde kontantstøttens finmaske satsstruktur.

Det er dessuten slik at dagens ordning av enkelte oppleves som komplisert. Noen foreldre får også mindre kontantstøtte enn de har forventet. De tror for eksempel at en 60 prosent plass i barnehage vil gi rett til 40 prosent kontantstøtte. Slik vil det sjelden være fordi det er *timetallet* den avtalte oppholdstiden utgjør som er grunnlaget for utmåling av kontantstøtten, ikke den prosentandelen av full tid barnets plass utgjør. Avtalt oppholdstid er lik barnehagens åpningstid hvis foreldrene betaler for hele barnehagens åpningstid. Kontantstøtten utmåles etter intervaller på åtte timer. Ettersom de fleste barnehager holder åpent mer enn åtte timer per dag, blir kontantstøtten redusert med mer enn 20 prosent for hver ukedag barnet har plass i barnehage. Kontantstøtten blir dermed også lavere enn hva enkelte foreldre har forventet.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at det kun skal være to satser for kontantstøtte; full og halv sats. Dersom barnet ikke bruker barnehage, gis det full kontantstøtte. Dersom barnet har en avtalt oppholdstid i barnehage på 19 timer eller mindre i uka, utløser barnet rett til 50 prosent av full sats. En slik løsning forenkler kontantstøtteordningen.

Forslaget innebærer at barn som har en avtalt oppholdstid på mellom 20 og 33 timer og som i dag har fått 40 eller 20 prosent kontantstøtte, vil miste denne. De som har en avtalt oppholdstid fra 17 til og med 19 timer, vil få økt kontantstøtten fra 40 til 50 prosent. De som i dag får 60 eller 80 prosent kontantstøtte, vil med forslaget få 50 prosent kontantstøtte. Alle som har barnehageplass nyter godt av offentlig subsidierte barnehager og av at det er innført maksimalgrense for foreldrebetalning i barnehage. I tillegg får man etter forslaget kontantstøtte hvis den avtalte oppholdstiden er på under 20 timer i uken. Departementet viser dessuten til at det i Prop. 1 S (2011-2012) Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet er foreslått å

øke kontantstøttesatsen for barn i alderen 13-18 måneder. Aldersdifferensieringen av satsene vil ikke gå fram av loven og gir derfor ikke behov for lovendring.

Departementet foreslår, med henvisning til budsjettforslaget, at satsstrukturen for utmåling av kontantstøtte endres i tråd med ovennevnte.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Omlegging av kontantstøtten i tråd med forslagene i Prop. 1 S (2011-2012) Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet innebærer en reduksjon i bevilgningen til kontantstøtte på 135 mill. kroner i 2012. Regjeringens budsjettforslag inkluderer videre en økning av kommunenes rammetilskudd på i underkant av 92 mill. kroner som kompensasjon for forventet økning i etterspørselen etter barnehageplasser.

6 Merknader til de enkelte paragrafene

6.1 Endringer i kontantstøtteleven

Til § 2

Endringen innebærer at stønadsperioden for kontantstøtte reduseres. Stønaden skal ikke lenger gis for både ett- og toåringer, men bare for ettåringer. Stønadsperioden løper fra kalendermåneden etter at barnet fyller ett år til og med kalendermåneden før barnet fyller to år, forutsatt at barnet ikke har en avtalt oppholdstid i barnehage på 20 timer eller mer per uke.

Til § 7

Bestemmelsens tredje ledd fastsetter at dersom det er skriftlig avtalt redusert oppholdstid til og med 19 timer per uke, gis det kontantstøtte med 50 prosent av full sats. Hvis barnet har en avtalt oppholdstid på 20 timer eller mer per uke, gis det ikke kontantstøtte.

Departementet understreker at det fortsatt vil være slik at det ved beregningen av kontantstøtte er den avtalte oppholdstiden i barnehagen som er avgjørende, ikke hvor mange timer barnet faktisk oppholder seg i barnehagen. Den avtalte oppholdstiden vil være lik barnehagens åpningstid hvis foreldrene betaler for hele tiden barnehagen holder åpent.

Til § 8

Første ledd i bestemmelsen angir når kontantstøtten kommer til utbetaling og når utbetalingen stanser. I andre punktum fastsettes det at kontantstøtte ikke ytes lenger enn til og med kalendermåneden før barnet fyller to år.

Til § 10

Tredje ledd fastsetter at kontantstøtte kan utbetales for adopterte barn under opplæringspliktig alder, selv om barnet er over den generelle grensen for rett til kontantstøtte. Stønadsperioden er maksimalt elleve måneder.

6.2 Ikrafttredelsesbestemmelsen

Departementet foreslår i tråd med budsjettforslaget at loven trer i kraft 1. august 2012. Endringene vil også omfatte barn som er inne i kontantstøtteordningen i dag. Til og med juli 2012 utbetales kontantstøtte etter gjeldende regler.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i kontantstøtteleven.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i kontantstøtteleven i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i kontantstøtteloven

I

I lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd skal lyde:

Kontantstøtte ytes for barn mellom 1 og 2 år som er bosatt i riket, og som ikke eller bare delvis gjør bruk av barnehageplass som det ytes offentlig driftstilskudd for, jf § 7 tredje ledd.

§ 7 tredje ledd skal lyde:

Dersom barnet gjør bruk av barnehageplass som det ytes offentlig driftstilskudd for, og det er skriftlig avtalt redusert oppholdstid *til og med 19 timer per uke, ytes kontantstøtte med 50 prosent av full kontantstøtte*. Det ytes ikke kontantstøtte hvis det er avtalt oppholdstid på 20 timer eller mer per uke.

§ 7 fjerde ledd oppheves. Nåværende femte ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 8 første ledd andre punktum skal lyde:

Kontantstøtte ytes likevel ikke lenger enn til og med kalendermåneden før barnet fyller 2 år.

§ 10 tredje ledd skal lyde:

Uavhengig av aldersgrensen i § 2 første ledd, kan kontantstøtte for adopterte barn utbetales i 11 måneder, forutsatt at barnet er under opplæringspliktig alder og heller ikke har startet grunnskoleopplæring, jf. opplæringslova § 2-1.

II

Loven trer i kraft 1. august 2012.
